

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 26. septembra 1902.

Politični oddelek.

Kranjski deželni zbor.

Pričakovanega izrednega zasedanja deželnega zbora kranjskega torej ne bo. To je najnovejša zasluga katoliške obstrukcije pod vodstvom dr. Šusteršiča.

Ko je deželni odbor vprašal vlado zaradi državnega prispevka za uravnavo Mirne, je poljedelsko ministrstvo — kakor smo že svoj čas naznanili — deželnemu odboru sporočilo, da ne izplača državnega prispevka, ako deželnega prispevka ne dovoli deželni zbor. Pač je pa izjavilo, da je pripravljeno, izposlovati sklicanje deželnega zbora kranjskega, ako prevzame deželni odbor jamstvo, da se bodo razprave vršile mirno in stvarno.

Vsled te izjave se je obrnil deželni odbor do vseh treh deželnozbornih klubov z vprašanjem, če mu dajo zagotovilo, da pripuste mirne in stvarne obravnave. Klub narodnonaprednih poslancev in klub veleposestniških poslancev sta odgovorila ugodno, dr. Šusteršič pa je, ne da bi bil vprašal klub katoliških poslancev, odgovoril neugodno, češ, da sicer pripusti razpravljanje o uravnavi Mirne — ker so pri ti zadevi volilci njegove stranke najbolj zadeti — sicer pa da ne pripusti razprave o nobenem drugem predmetu, to je, da prepreči razpravo o vsaki drugi zadevi z obstrukcijo.

S tem odgovorom se deželni glavar, ki je sam član katoliškega kluba, ni zadovoljil, nego je pisal dr. Šusteršiču pismo, v katerem ga je vprašal, pod kakimi pogoji bi bil pripravljen pripustiti sploh redno razpravljanje deželnega zbora in zakaj v tej važni zadevi ni vprašal kluba.

Na to je dr. Šusteršič odgovoril, da je naivno misliti, da pripusti redno zborovanje deželnega zbora

in da odklanja vsako umešavanje deželnega odbora v avtonomijo katoliškega kluba — zakaj pa ni v tej velevažni zadevi vprašal kluba, tega ni povedal.

Sicer pa tega res ni bilo treba izrecno pripovedovati, ker leži na dlani, zakaj dr. Šusteršič ni vprašal kluba. Ako bi imel dr. Šusteršič zavest, da odobri klub njegov nasvet, naj se obstrukcija nadaljuje, ako bi bil vedel, da katoliški poslanci žele to taktiko, bi bil prav gotovo sklical klub, saj bi bil potem lahko kazal na to, da so katoliški poslanci jedini glede nadaljevanja. Odklonitev vladne ponudbe bi imela vse drugačen značaj, ako bi se mogel dr. Šusteršič sklicevati na soglasni sklep svoje stranke, kakor pa ga ima sedaj, ko je očitno, da se dr. Šusteršič ni upal vprašati kluba katoliških poslancev, ker se je bal, da se klub izreče proti obstrukciji.

Vsled tega postopanja dr. Šusteršiča ni deželnemu odboru preostalo ničesar družega, kakor da je vso dozadevno korespondenco odstopil vladi in izjavil, da zahtevanega jamstva za mirno in stvarno delovanje deželnega zbora v očigled izjavi dr. Šusteršiča ne more prevzeti.

S to izjavo se je peljal deželni predsednik baron Hein na Dunaj in ministrstvo je sklenilo, da ne skliče deželnega zbora.

Kako velikanska škoda je s tem storjena celi deželi, prav posebno pa kmetskemu prebivalstvu, tega pač ni treba šele razlagati. Že to, da se ustavi uravnava Mirne je za dotični okraj katastrofa prve vrste in le veliki potrpežljivosti dolenskega kmeta se je zahvaliti, da ne uprizori revolucije. Poleg Mirne pa ostane neizvršenih še jako mnogo del. Denar bo ležal v blagajni, kmet pa bo trpel. To je blagoslov dr. Šusteršičeve obstrukcije, a kmet za ta blagoslov ne bo hvaležen.

Pa še nekaj preti katoliški obstrukciji. Kakor čujemo od jako dobro poučene strani, zna ta obstrukcija katoliško stranko spraviti ob deželnega glavarja. V vladnih krogih na Dunaju so začeli postajati nejevoljni, da deželni glavar Oton pl. Detela ne stori ničesar, da naredi konec obstrukciji; da se sicer z besedami izreka proti obstrukciji, da je pa še vedno član kluba, ki dela obstrukcijo. Rečeni vladni krogi na Dunaju so mnenja, da deželni glavar ne more biti član kluba, ki dela obstrukcijo in da pride hitro do odločitve: ali bo deželni glavar porabil svoj vpliv na svojo stranko, da jo odvrne od obstrukcije, ali pa bo moral izbirati mej članstvom pri katoliškem klubu in mej deželnim glavarstvom.

Tako se nam poroča od jako dobre strani in to poročilo je tako naravno in logično, da nimamo vzroka, dvomiti o njegovi resničnosti.

Politični pregled.

Notranji položaj. — V sredo in v četrtek so bili na Dunaju zopet zbrani avstrijski in ogrski ministri, ter njihovi referenti na nagodbena pogajanja. A tem pogajanjem še vedno ni konec, nego se bodo nadaljevala še v Budimpešti. Körber ima pač težavno stališče. Z ogrsko vlado se mora vojskovati zaradi materijalne vsebine nagodbe, po vrhu pa se mora še vojskovati s Čehi zaradi formalne rešitve te iste nagodbe. Kakor smo že večkrat omenili, groze Čehi vladi z obstrukcijo proti nagodbi, ako jim ne da, kar zahtevajo v zadoščenje za odpravo jezikovnih naredb. Čehi streljajo z velikimi topovi in se kažejo jako sovražne Körberjevi vladi. Načelnik mladočeškega kluba dr. Pacak je te dni izjavil, da, ako hoče vlada doseči spravo mej Čehi in mej Nemci, mora Čehom najprej povrniti, kar jim je vzela, to je, notranji češki uradni jezik. Če vlada to stori, so Čehi radi pripravljeni, pogajati se z Nemci. Z ozirom na ponudbo „Neue freie Presse“, naj se ustanovi nemško-češko koalicijsko ministrstvo — katero ponudbo je češko časopisje soglasno odklonilo, je zanimivo, da je to misel odklonil tudi dr. Stransky, ki je sicer veljal kot zagovornik take koalicije. Stransky je te dni v nekem svojem govoru dejal da hoče vlada upreči Čehi v voz ogrske nagodbe. Ko bi bila nagodba pod streho, bi Čehi takoj odslovila. Tudi dr. Kaizla so takoj odslovili, ko je napolnil državno blagajno z davkom na sladkor. Dr. Bärnreitherja pa so plačali s tem, da so odpravili češke jezikovne naredbe. To naj si Čehi zapomnijo. Nemško uradniško ministrstvo naj si le samo naredi nagodbo, če more.

Srbija. — Kakor že večkrat, tako je ministrstvo dr. Vuića zopet te dni poskušalo demisionirati, a kralj Aleksander demisije ni sprejel. Kakor Bolgarija, ima tudi Srbija finančne skrbi, in obe iščeta denarja v Parizu, kjer pa imata premalo kredita. Srbiji se gre za 15 milijonov posojila. Francozi ne verujejo v plačilnost Srbije in zahtevajo, da se jim v zastavo da monopol. Glede posojila je obravnaval Vuić že v Karlovih varih s francoskimi delegati. Sekcijski šef finančnega ministrstva Veličković je posojilno nagodbo podpisal, dasi ni bil v to pooblaščen. Vlada ga je zato upokojila. Sedaj se bodo začela nova pogajanja z otomansko banko in s pariško borzo.

Bolgarska. — Bolgarska vlada je v intrigah zelo spretna. Razbila je najprej macedonski revolucionarni odbor na dve stranki: eno vodita Zončevov in Mihailowski, drugo Sarafov. Zončeva ugled pada, zato je hotel z dejanji pridobiti zaupanje. Nameraval je ustajo v Macedoniji pospešiti, iti med Macedonce, se združiti s stotnikom Cankovim in proglasiti ustajo. Poslal je 72 mož na mejo. A orožniki so vse ujeli, ter Zončeva in Nikolića zaprli. Stranka Zončeva je posredovala brez uspeha pri ministrstvu. Sarafov meni, da razmere v Macedoniji niso še zrele za ustajo. Morda se začne ustaja v jeseni, a le po nekaterih krajih. Nesloga v odboru ubija edinstvo v Macedoniji. Ziaj se poroča, da sta Zončev in podpolkovnik Nikolič, ki sta bila internirana v nekem bolgarskem mestu, oba pobegnila v Macedonijo.

Italija. — Govori francoskega ministra mornarice Pelletana so bili v prvem trenutku vzbudili veliko osupnenje v Italiji, a to je kmalu izginilo. Najboljši dokaz tega je izjava kralja Viktorja Emanuela, katero je zabeležil veleugledni „Mémorial diplomatique“. Kralj je namreč rekel, da se od Francije nima Italija ničesar bati, ker se francoski in italijanski interesi nikjer ne križajo. Težišče vse italijanske zunanje politike leži na Adrijanskem morju. Ta izjava kaže, da razmerje mej Avstrijo in Italijo le ni tako, kakor se nam hoče z Dunaja dopovedati.

Francija. — Izzivajoči govori ministra mornarice Pelletana — listi ga posmehujé imenujejo „admiral Bombardon“ — so v zvezi z izzivajočimi govori vojnega ministra generala Andréjeja spravili sedanjo Francosko vlado v toliko stisko, da je bil ministrski predsednik Combes primoran, svojega tovariša Pelletana javno desavouirati. Sploh se kaže, da ima sedanje ministrstvo več dobre volje, nego sposobnosti, in da si bo s svojo nespretnostjo, ki jo je pokazalo ob raznih prilikah, samo skopalo grob.

Angleška in Buri. — Burski generali Botha, Dewett in Delarey so obelodanili poziv na vso Evropo in Ameriko, naj se zbirajo milodari za Bure. V tem pozivu pravijo, da so bila brezuspešna vsa njihova prizadevanja pri angleški vladi, glede podpore Burov. Beda mej Buri je strahovita. 30.000 hiš so Angleži požgali, polja so uničena, živine ni, denarja ni, živeža ni. Buri bi morali gladu pomreti, če ne dobe pomoči. Kar bo dala Angleška v smislu mirovne pogodbe, ne zadostuje niti v najmanjši meri.

Žganjepitje na Kranjskem.

Te dni je zborovalo v Ljubljani društvo za omejitev žganjepitja. Posvetovanje je v obče zadevalo vse slovenske dežele; ukrepalo se je marsikaj koristnega a specijelno o Kranjski, ki zavzema prvo mesto mej deželami, ki so okužene s to boleznijo, se ni razgovarjalo s tisto resnobo in natančnostjo, katero zasluži ta predmet.

Meneč, da naj bi bila ta zadeva izven vseh političnih bojov, naj spopolnimo, kar se je na shodu razpravljalo. Kdor je za napredek naših rojakov vnet, kdor je dobre volje, ta bo po geslu našega presvetlega vladarja „viribus unitis“ po svoji moči pripomogel, da se ta kuga kolikor mogoče omeji in zatire.

Deželo Kranjsko je razdeliti glede žganjepitja na tri dele: na Gorenjsko, z največjim, na Notranjsko